

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
41 (1999)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-23-0

BRNO 2000

9990385

150, —

PŘEHLED VÝZKUMŮ 41 (1999)

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., RNDr. Vladimír Hašek, DrSc.,
Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš, Alice Del Maschio,
Dana Gregorová

Na titulním listě: Orlovice, okr. Vyškov. Letecký dokumentační snímek
zaniklého hradu.

Tisk: BEKROS

Náklad: 350 ks

© 2000 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

V jámě o rozměrech 170 x 120 cm byla v podélné ose zachycena pec se dvěma tahovými kanály. Těleso pece bylo kryto asi 30 cm mocnou vrstvou hnědé prachové hlíny. Fragment pece byl odkryt v délce 150 cm a v šířce 90 cm, hloubka objektu byla kolem 50 cm. Vlastní objekt byl zhotoven z hlíny, která byla následně vypálena. Pec sestávala ze dvou tahových kanálů, vlastní topný prostor pokračoval dále do profilu, který nebyl odkopán. Dno tahových kanálů bylo vysypáno jemnou drtí, tvořenou úlomky šedozelené břidlice. Ve výplni pece byly nalezeny početné zlomky keramických nádob z 1. pol. 19. stol. (velký „povidlák“, poklice, talíř, kachel).

Během dokumentace Z a J profilu výkopu byla zjištěna další podobná pec. Ta byla posléze částečně odkryta i v půdorysu, kde se ukázalo, že se jedná o topeniště pece shodného typu jako v předešlém případě.

Vzhledem ke staršímu nálezu povidlářské pece z pozemku K. Zouhara (č. p. 15; Kos 1999), lze v SZ části intravilánu obce Mokrá předpokládat další nálezy pecí popisovaného typu. Nejstarší nálezy pochází patrně z konce 18. století, starší zatím z této lokality neznáme.

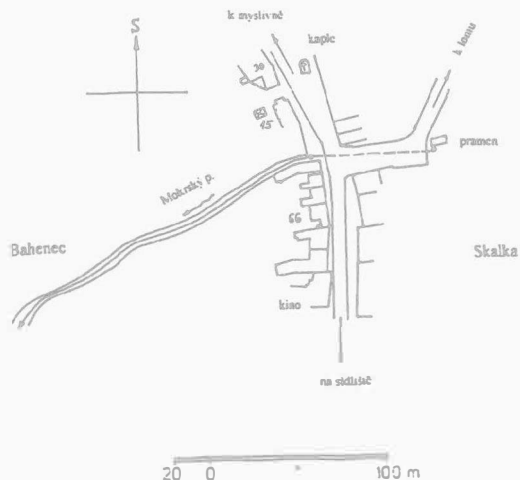
Petr Kos ÚAPP Brno

Literatura:

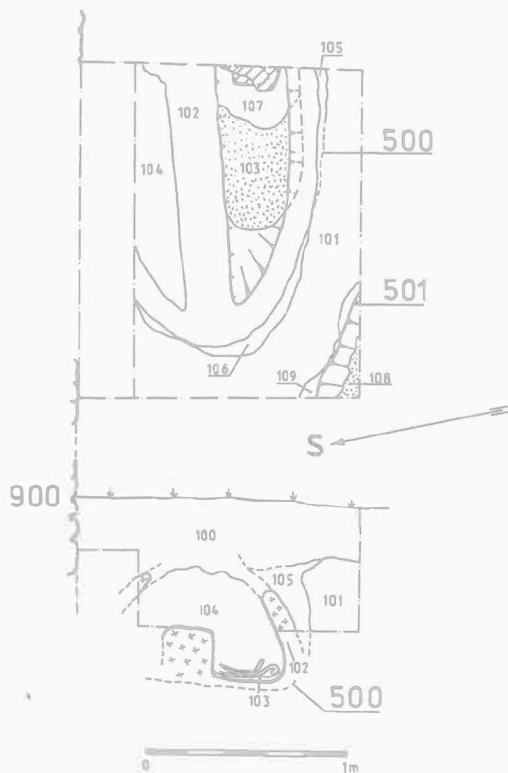
Kos, P. 1999: Mokrá (okr. Brno-venkov), Dům č.p.15, PV 40 (1997-1998), 348-349.

Resumé:

Mokrá-Horákov (Kataster Mokrá, Bez. Brno-venkov). Intravillan der Gemeinde, Haus Nr. 30. Ofen. Neuzcit (19. Jh.). Rettungsgrabung.

Obr. 1: Mokrá, Dům č.p. 30. Orientální mapa s vyznačením místa záchranného výzkumu. Lage der Rettungsgrabung.

Obr. 2: Mokrá, Dům č.p. 30. Půdorysná a bokorysná situace s odkrytými varnými pecemi. Grundriss und Profil der Öfen.

MORAVSKÝ KRUMLOV (okr. Znojmo)

Ulice Palackého č. p. 81, intravilán. Středověk, novověk (13./14. - 19. stol.). Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum při stavbě rodinného domu byl prováděn formou dohledu při zemních pracích v období mezi 13. 3. a 23. 4. 1999 (akce A 99/12). Na sledované ploše byl odstraněn stávající dům a nová výstavba navazovala na jeho půdorys. Jde o městiště v rámci někdejší židovské ulice v severozápadní části historického jádra města, přiléhající k dosud dochované hradbě.

Hlavním předmětem výzkumu se stala nově hloubená spojovací chodba mezi dvěma stávajícími sklepy o délce cca 11 m. Výzkum se převážně omezil na dokumentaci profilů, doprovázenou dílčí preparací narušených situací. Pod mohutnou novověkou navážkou o mocnosti 1,8-2,2 m bylo zjištěno středověké souvrství o mocnosti 30-60 cm, nasedající na hlinitopísčitou půdu na písčitém podloží. Stratigraficky nejstarší jamky č. 503 a 504, jakož i zásobní kotlovitou jámu č. 500 (hl. 0,65 m) rámcově z přelomu 13. a 14. stol., překrývala udusaná úroveň, snad podlaha dřevohliněného domu, s příslušnou nášlapovou vrstvou. Na ni ležela nevýrazná vrstva požárové

planýrky tvořené mazanicovou drtí. Následovalo zvýšení terénu jednou až dvěma vrstvami hlinitých planýrek, vše rámcově z 14. stol. Ve východní větvi výkopu se podařilo zachytit část plochy dvorku, obsahujícího hospodářské zázemí. Úroveň odpovídající podlaze domu, ovšem již bez mazanicové destrukce, byla porušena dvěma sídlištními jamami, přičemž velký výkop č. 506 byl porušen menší jámou č. 505. Nečetné keramické nálezy datují tyto aktivity nejdříve na počátek 14. století.

V západní části výkopu následovala kamenitá úprava, na kterou již nasedala severní obvodová zeď jižního sklepa, zatímco jižní zeď severního suterénu do ní byla zapuštěna. Následovala výstavba sklepů a jednorázové zvýšení terénu, rámcově koncem 16. či počátkem 17. stol. Do navážek byly zapuštěny všechny ostatní, evidentně mladší zdi jednotlivých fází novověkého domu. V hloubce 1,1 m pod dnešním terénem byla zjištěna starší úroveň podlahy domu, předcházející poslední fázi před demolici.

Kromě nálezů zlomků keramiky a zvířecích kostí si zaslouží pozornost bronzová (?) tyčinka s ouškem, možná ze skládacích vážek, datovatelná do konce 13. nebo počátku 14. stol. (k. 122, jáma 500).

Výzkum představuje nevelký, avšak závažný příspěvek k počátkům města Moravského Krumlova. Prokázala se absence osídlení přinejmenším z prvních dvou třetin 13. stol. v prostoru při městské hradbě i výrazná změna původního reliéfu povrchu v okrajové části ostrožny. Lze připomenout, že r. 1993 provedený odkryv v téže ulici o cca 100 m západněji neprokázal osídlení in situ starší než z pozdního středověku.

Rudolf Procházka, Archaia

Resumé:

Moravský Krumlov (okr. Znojmo). Palackého Gasse Nr. 81. Intravillan der Gemeinde. Mittelalter, Neuzeit (13./14.-19. Jh.). Siedlung. Rettungsgabung.

NĚMČICE (okr. Blansko)

Polní a lesní trať „Svinovy“. Zaniklá středověká ves neznámého jména (Hostěvsko, Suchov nebo Svinovy?). Povrchový průzkum.

V Němčicích dosud živá místní tradice hovoří o pusté vsi „Svinovy“, ležící ve stejnojmenné lesní trati se starou studnou přibližně 1,0 km jihozápadně od obce (např. Hosák 1933, 18). V rámci svého soustavného průzkumu toto lidové podání potvrdil E. Černý, když v uvedené poloze skutečně roku 1981 identifikoval zaniklé středověké sídliště a v přilehlém lesním komplexu

zdokumentoval část příslušné plužiny. Na základě půhonu z roku 1460, uvádějícího na doubravickém panství dosud nelokalizované pusté vsi Suchov, Lhotku a Hostěvsko (KP IV, 329, č. 393), ztotožnil přítom objevenou osadu v trati „Svinovy“ s některou z těchto vsí (Černý 1982, 317). Poté, co byla jako Lhotka hypoteticky určena zaniklá ves u Karolína (Doležel 1993, 83), E. Černý tuto identifikaci zúžil na zbývající dvě lokality (Černý 1992, 50-52, obr. 31, 32). Z původní dispozice sídliště na němčických „Svinovech“ zachytila prvotní prospekce roku 1981 stopy tří usedlostí, situovaných na zalesněné jihozápadní straně plytkého údolí pod bočním prameništěm při okraji lesa, podle uspořádání zachovaných dílů plužiny o rozloze přibližně 75 ha uvažoval E. Černý o celkem devíti osedlých. Nečetné nálezy z areálu osady bylo možné datovat do konce 13. a počátku 14. století.

Již při informativní návštěvě lokality 18. března 1990 se však podařilo prokázat širší rozsah osídleného areálu, když zlomky především tuhové keramiky byly povrchovým sběrem získány také na zemědělsky obdělávaných pozemcích na protilehlém severovýchodním svahu svinovského údolí (dosud nepublikováno). Komplexní povrchový průzkum, provedený ve dnech 25. března a 15. dubna 1999, pak toto zjištění ověřil, upřesnil celkovou podobu zaniklé vsi a shromáždil i větší množství chronologicky citlivějšího archeologického materiálu.

Zaniklá středověká ves zatím nejistého jména v polní a lesní trati „Svinovy“ je umístěna téměř ve středu dnešního němčického katastru, v plochém náhorním terénu Ludíkovské plošiny, jednoho z geomorfologických okrsků Drahanské vrchoviny. Přibližný střed lokality je vzdálen asi 970 m jihozápadně od filiálního kostela sv. Mikuláše v Němčicích a 300 m severozápadně od němčické hájovny v trati „Pálenec“. Ves zde zaujala obě strany mělkého, k jihovýchodu se svažujícího údolí, nacházejícího se na rozhraní spodně karbonských břidlic a biotitických granodioritů Brněnského masivu, s místní vložkou devonských břidlic a vápenců, na kterých se na překryvech kyselých svahovin vyvinuly většinou hnědé půdy či v případě vápencového podloží hnědé rendziny. Na zalesněné pravé, jihozápadní polovině údolí zaznamenal již E. Černý zřetelné povrchové reliktu zástavby nejméně tří usedlostí, indikované typickými konvexními destrukčními útvary oválného půdorysu, v pásu asi 50-60 m dlouhém a 30 m širokém sledující obě strany boční drobné vodoteče, pramenící poněkud výše v obecně známé studně (Černý 1992, 50-51, obr. 31). Jednotlivé objekty jsou zde přítomny umístěny na mírném, poměrně značně zvodnělém svahu se základní orientací k jihovýchodu, v nadmořské výšce 592-596 m (na Státní mapě 1:5000